

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Факультет Artes Liberales Варшавського університету
Громадська організація «Інноваційний університет»



ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ



Збірник матеріалів
II Міжнародної конференції

**«МОДЕЛІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ТА МІЖГАЛУЗЕВИХ ОСВІТНІХ
ТА ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ ПРОГРАМ:
ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ВАРІАНТИ
ВПРОВАДЖЕННЯ»**

5-6 липня 2021 року



ОДЕСА 2021

«Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм: виклики, можливості та варіанти впровадження»: [Текст]: Зб. матер. II міжнар. конф. (Одеса, 5-6 липня 2021 р.) / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса, 2021. – 180 с.

У збірнику представлені статті, присвячені аналізу кращих міжнародних та вітчизняних практик створення та реалізації міждисциплінарних, крос- та трансдисциплінарних освітніх та освітньо-наукових програм. В Україні в цьому напрямі в ще багато білих плям, починаючи від адаптації законодавчо-нормативної бази до практичної розробки та імплементації відповідних програм в освітній процес і підготовки висококваліфікованих фахівців, готових до здійснення та впровадження міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм.

Для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: професор, ректор ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Труба**; професор, президент Міжнародного фонду досліджень освітньої політики **Т. Фініков**; професор, декан факультету Artes Liberales Варшавського університету **Р. Сухарський**; професор факультету міжнародних відносин та політичних наук Ягеллонського університету **Б. Шляхта**; професор, голова Громадської організації «Інноваційний університет» **О. Ващук**; професор, декан геолого-географічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Яворська**; професор, виконуюча обов'язки декана економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова **Л. Токарчук**; професор, ректор Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка **Б. Буяк**; професор, проректор з навчально-методичної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка **І. Гевко**; професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки **І. Біскуб**; професор, завідувач кафедри математики Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди **О. Жерновникова**; професор, завідувач кафедрою програмного забезпечення комп'ютерних систем Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» **І. Удовик**; доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Сич**; доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **К. Коломієць**.

Рекомендовано до друку Вченою радою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (протокол № 2 від 14 вересня 2021 року).

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗВО.....	6
<i>Т.В. Фініков</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ І ПАНДЕМІЯ.....	6
<i>О. Топчієв, В. Яворська, О. Григор'єв</i> ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ОСНОВ ГЕОГРАФІЇ У КОНТЕКСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	11
<i>Б. Б. Буяк, І. В. Гевко</i> РОЛЬ SMART НАВЧАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В ТНПУ ім. В. ГНАТЮКА.....	15
<i>О. Азюковський, Г. Первий, І. Удовик</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ: ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ.....	19
<i>Т. І. Єгорова-Гудкова</i> ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В ОСВІТІ, НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ.....	23
<i>І. П. Біскуб</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА. ПЕРЕКЛАД І КОМП'ЮТЕРНА ЛІНГВІСТИКА» У ВНУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....	27
<i>Л.С. Гільтай</i> ВИКОРИСТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	31
<i>О.В. Горняк</i> ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД НООЕКОНОМІКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЇХ У ОСВІТЯНСЬКИЙ ПРОСТІР.....	34
<i>О. І. Гуренко</i> ЗАСТОСУВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	37
<i>I. Klimkina, O. Kovrov, H. Heilmeyer</i> FROM INTERDISCIPLINARY MASTER PROGRAM TO THE INTERNATIONAL EDUCATIONAL AND RESEARCH PhD PROJECT.....	40
<i>О. А. Жерновникова</i> ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ В ЗАРУБІЖНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ.....	43
<i>С. Я. Касян, М. В. Литвин</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ГІБРИДНОГО НАВЧАННЯ У ПЛОЩИНІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	46
<i>Т. Я. Конівіцька, В. Ю. Горова</i> ІНТЕГРУВАННЯ РИТОРИЧНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК У ПРОФІЛЬНУ ПІДГОТОВКУ ПСИХОЛОГІВ.....	50
<i>Н.В. Кузнєцова, В.О. Кузнєцов</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ГАЛУЗІ 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА.....	53
<i>І. І. Кривошея, О. С. Морозова</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОЕКТУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	57
<i>О. І. Потапчук</i> РОЛЬ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В СИТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	61
<i>В. А. Сич, К. В. Коломієць</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	64
<i>В. І. Тригуб</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ГРУНТОВО-ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ».....	68
<i>А. М. Шашеро</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ПРИ ВИВЧЕННІ ЛАНДШАФТНОЇ ОБОЛОНКИ ЗЕМЛІ.....	71
<i>О. Б. Залюбівська, Ю. В. Шулик</i> ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО.....	73
<i>Л. М. Пернері, Г. М. Голобородько</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	78

22.06.2021: https://www.weforum.org/agenda/2020/11/higher-education-online-change-cost-covid-19?utm_source=facebook&utm_medium=social_scheduler&utm_term=Education,+Gender+and+Work&utm_content=29/12/2020+07:30&fbclid=IwAR1Dfn-BUf5i_IFv8iejUju0CecBcZdwx-9Jo-ylcqaUHker6wZTP9bowQ

УДК 37.015:159.9:808.5

Т. Я. Конівіцька

tvitska@gmail.com

кандидат педагогічних наук,

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,

м. Львів, Україна

В. Ю. Горова

vitlife19@gmail.com

кандидат історичних наук

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології

ім. М. Т. Рильського НАН України,

м. Київ, Україна

ІНТЕГРУВАННЯ РИТОРИЧНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК У ПРОФІЛЬНУ ПІДГОТОВКУ ПСИХОЛОГІВ

Вивчення особливостей підготовки студентів-психологів у ЗВО показує, що для ефективного процесу формування професійної компетентності майбутніх психологів однією з умов є забезпечення інтегрування риторичних знань, умінь і навичок у профільну (професійно-орієнтовану) підготовку психологів у процесі навчання. Адже важливою складовою професійної підготовки майбутніх психологів є цілісність компонентів риторичної та професійної компетентностей. Зауважимо, що риторичну компетентність, яка, безперечно, належить до ключових, водночас доцільно розглядати як важливу складову професійної підготовленості психолога. Це дає підстави науковцям розглядати її інтеграційні аспекти і міждисциплінарний характер. Завдання інтегрування риторичних умінь і навичок у профільну (професійно орієнтовану) підготовку психологів визначаються не лише міждисциплінарним характером досліджуваної навчальної дисципліни, а також інтегрованим характером процесу формування та розвитку особистості в процесі онтогенезу, соціального розвитку, освіти і професійної підготовки.

Зауважимо, що на сучасному етапі дослідники вивчають та застосовують поняття інтердисциплінарність, мультидисциплінарність і трансдисциплінарність навчальних дисциплін, які відображають нові

можливості та напрями налагодження міждисциплінарних зв'язків в освітньому процесі. Міждисциплінарна взаємодія передбачає комунікацію, в якій кожна дисципліна є водночас автономною і відкритою [1]. Водночас головний акцент в пошуку та реалізації цих зв'язків переноситься зі знань і методів на розвиток комунікативності студентів [2]. Зокрема, варто звернути увагу на інтердисциплінарність, яку розуміють у вузькому й більш широкому значеннях: як зв'язок, що виходить за межі дисципліни, проте її мета залишається незмінною, тобто відбувається перенесення методів однієї дисципліни в іншу; об'єднання методів різних галузей, з їх модифікацією чи створенням нового методу для вивчення предмета, який виходить за межі однієї дисципліни [3].

Безперечно, що риторична компетентність має вдосконалюватися впродовж усього навчання: системно й цілісно на заняттях із розвитку комунікативних умінь і навичок, а також на заняттях із професійних дисциплін [4]. Це визначає вимогу врахування принципу наступності в риторичній підготовці майбутніх психологів як одного з вагомих принципів професійної освіти.

Риторика тісно пов'язана з різними дисциплінами, передусім з українською мовою (за професійним спрямуванням), іноземною мовою, культурою професійного мовлення, а також філософією, психологією, логікою, педагогікою, етикою та іншими дисциплінами відповідно до професійного напрямку підготовки студентів. Проте риторика, інтегруючи різні дисципліни, має своє дослідницьке поле, яке охоплює загальну теорію символу, теорію тексту, смислотвірну знакову діяльність. Риторика постає як комплексна наука міждисциплінарного характеру, теорія та практика якої опирається на досягнення різних галузей знань (насамперед філософії, педагогіки, психології, лінгвістики, етики) і водночас сприяє налагодженню міждисциплінарних зв'язків, а головним її об'єктом як наукового напрямку є дискурсивні практики [5]. Це особливо важливо враховувати у процесі підготовки майбутніх психологів.

Низка дослідників зазначають, що риторичну компетентність варто формувати у процесі вивчення мови чи мовознавчих дисциплін у ЗВО, зокрема української мови (за професійним спрямуванням), сучасної української мови, культури мови тощо. Однозначно, специфіка риторики як навчальної дисципліни визначається її інтегрованим характером стосовно соціально-гуманітарних дисциплін (у тому числі психологічного спрямування), що спираються на мовно-мисленнєву діяльність [5]. Крім

цього, риторична наука має відчутний вплив на більшість дисциплін, передбачених освітньою програмою підготовки фахівців спеціальності «Психологія». Риторика і професійно орієнтовані навчальні курси (зокрема психолінгвістики, нейролінгвістичного програмування та ін.) у навчанні майбутніх психологів перебувають у тісному зв'язку, оскільки предметом вивчення є мова, мовлення та мислення, інші аспекти впливу мови на розвиток і психіку людини.

Інтегрування риторичних знань, умінь і навичок у профільну підготовку психологів в освітньому процесі, на наш погляд, передбачає:

– налагодження міждисциплінарних зв'язків у професійно орієнтованій і риторичній підготовці;

– проєктування та проведення бінарних занять;

– розроблення професійно орієнтованих завдань із риторики (врахування тем індивідуальних робіт відповідно до професійного спрямування);

– інтеграція риторики та психологічних дисциплін, які досліджують взаємозв'язок мови й психології (психолінгвістики, нейролінгвістичне програмування тощо);

– цілеспрямована допомога викладачів риторики у підготовці студентів до участі в науково-практичних заходах професійного спрямування (виступи на семінарах, конференціях, участь у професійних дискусіях, дебатах, захист курсових і дипломних робіт) тощо [6, с. 83].

Отже, у процесі формування риторичної компетентності майбутніх психологів у ЗВО риторику слід розглядати не лише як дисципліну, що сприяє налагодженню міждисциплінарних зв'язків та інтегруванню знань і умінь фахівців у системі загальнонаукової підготовки фахівця, а як навчальний курс, який поєднує риторичну та професійну компетентності, сприяючи взаємному збагаченню та розвитку кожної з них. Тому формування риторичної компетентності майбутніх психологів під час навчання у ЗВО доцільно здійснювати і в процесі вивчення дисциплін професійного спрямування.

Список використаних джерел: 1. Третько В. В. Міждисциплінарний підхід у підготовці майбутніх магістрів міжнародних відносин. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. № 6. С. 94-102. 2. Дмитренко Н. В. Міждисциплінарність у сучасній науці: методологічні аспекти. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-11480.html>. 3. Олійник В. Інтердисциплінарність у здійсненні неперервного фахового зростання педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти України. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/7344/>. 4. Каніболоцька Л. В. Педагогічні умови формування

риторичної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія.* 2016. Вип. 239. С. 101–106. 5. Гайдукевич К. А. Предмет та класифікації риторики у науковій думці останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття. *Культура і сучасність.* 2013. № 1. С. 59–65. 6. Конівіцька Т. Я. Педагогічні умови формування риторичної компетентності майбутніх психологів. *Інноваційна педагогіка.* 2019. Вип. 16. Т. 1. С. 80–83.

УДК 378.147(430:477)

Н. В. Кузнєцова

kuznetsova1108@gmail.com

канд. педаг. наук, доцент

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти

Одеської обласної ради», м. Одеса, Україна;

В. О. Кузнєцов

va.cuznetsov@gmail.com

канд. істор. наук

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,

м. Одеса, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ГАЛУЗІ 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА

Впровадження міждисциплінарних освітніх програм є однією з тенденцій розвитку європейського освітнього простору. Розвиток таких програм в Україні відповідає студентоцентрованому принципу вищої освіти і потребам мінливого ринку праці. Міждисциплінарні програми сприяють розширенню індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти, посилюють мотивованість учасників освітнього процесу.

Різні аспекти міждисциплінарного підходу в освітньому процесі є предметом досліджень науковців. І. Шкура, Ю. Шулик аналізують зарубіжний досвід впровадження міждисциплінарних освітніх програм та можливості його застосування в Україні [7]. Н. Батечко та І. Титаренко розглядають можливості міждисциплінарного підходу до магістерської підготовки [1]. Шляхи реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі фахової підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти представлені Г. Васьківською [2].

Українська вища освіта має досвід розробки і реалізації міждисциплінарних освітніх програм. Однак розуміння їх сутності, нормативне регулювання впровадження таких програм змінювалось і має вже свою історію. Найбільш суттєві зміни відбулися після набуття чинності